

Γλωσσικές πράξεις στη διαγλώσσα των μαθητών της Ελληνικής ως Γ2

Σπυριδούλα Μπέλλα
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πανεπιστήμιο Αιγαίου
9/5/2017

- Επικοινωνιακή ικανότητα

γνώση ενός ομιλητή ως προς το "σε ποιες συνθήκες πρέπει να μιλήσει και σε ποιες όχι, τι να πει, με ποιον, πότε, πού και με ποιον τρόπο" (Hymes 1972: 277)

- Πραγματολογική ικανότητα

ικανότητα χρήσης των γλωσσικών στοιχείων με τρόπο κατάλληλο για το κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο της επικοινωνιακής περιστασης.

Πραγματολογική ικανότητα

πραγματογλωσσική
(pragmalinguistic)

κοινωνιοπραγματολογική
(sociopragmatic)

Πραγματογλωσσική ικανότητα

γνώση «των ιδιαίτερων γλωσσικών στοιχείων που παρέχει κάθε συγκεκριμένη γλώσσα για την έκφραση συγκεκριμένων επικοινωνιακών προθέσεων»

(Leech 1983: 11)

Κοινωνιοπραγματολογική ικανότητα

γνώση των περικειμενικών και κοινωνικών μεταβλητών που προσδιορίζουν την καταλληλότητα της εκάστοτε πραγματογλωσσικής επιλογής.

- Χίλια συγγνώμη, μωρέ.
- Σου ζητώ συγγνώμη.
- Συγγνώμη.
- Σόρυ, ρε συ!
- Με συγχωρείς πολύ.

Πραγματολογία της Διαγλώσσας

- Ως κλάδος της Κατάκτησης Δεύτερης Γλώσσας αποτελεί μία από τις ειδικότητες της μελέτης της διαγλώσσας.
- Ως κλάδος της Πραγματολογίας ορίζεται ως η μελέτη της κατάκτησης και της χρήσης της πραγματολογικής γνώσης από τους μαθητές μιας Γ2.

Bella (2011) – Άρνηση πρόσκλησης

(1) (ΦΟ)

A: [...] δε θα μπορέσω μωρέ αυτό το Σάββατο, έρχεται ο αδερφός μου από το Λονδίνο, έχω υποσχεθεί να πάω να τον πάρω από το αεροδρόμιο.

B: ε, τι ώρα έρχεται; Δεν μπορείς μετά;

A: Εντάξει, 9 η ώρα έρχεται, αλλά μέχρι να φτάσει, μέχρι να πάμε σπίτι ...[...] άσε να δω μήπως τους αφήσω αργούτσικα και περάσω για λίγο.

(2) (Μ)

Σ' ευχαριστώ πολύ για την πρόσκληση, αλλά δεν μπορώ να έρθω. Με συγχωρείς πάρα πολύ, αλλά δουλεύω το Σάββατο και [...]

(3) (ΦΟ)

A: Δεν γίνεται να το κανονίσεις κάπως, ε;

B: Ξέρω γω μωρέ, [...] θ' αργήσουμε εκεί πέρα σίγουρα ... άσε να το δω μήπως φύγω λίγο στο ενδιάμεσο και περάσω. Θέλω κι εγώ να σας δω, αλλά έχω μπλέξει εκεί πέρα και δεν ξέρω αν θα τα καταφέρω.

A: Ναι μωρέ, καταλαβαίνω...αλλά προσπάθησέ το πάντως, εντάξει;

B: Βέβαια, βέβαια θα το προσπαθήσω.

Bella (2011) – Άρνηση πρόσκλησης

(4)

B: Αχ, Σάββατο δε θα μπορέσω *μωρέ Μαρία μου*, γιατί γιορτάζει η θεία μου και έχω υποσχεθεί και *δεν νομίζω* ότι μπορώ να το αλλάξω. *Ξέρεις* πώς είναι οι μεγάλοι άνθρωποι...μου το έχει πει τόσες μέρες και *ξέρεις* άντε τώρα να της το αλλάξεις. Κρίμα ρε συ [...]

Bella (2011) – Άρνηση πρόσκλησης

(5) (ΦΟ)

Αχ, δεν μπορώ μετά τις 8 γιατί έχουμε ένα βαρετό οικογενειακό τραπέζι, αρραβωνιάζεται ο αδερφός μου και θα πρέπει, ξέρεις, η δική μας οικογένεια να έχει μια συνάντηση ... εεεε ... με το άλλο σόι όπου θα πρέπει, ξέρεις, εγώ, οι γονείς μου και οι διάφορες θείες να δώσουμε δώρα στη νύφη και δεν θα προλάβω να έρθω σε σένα ... δε θέλω, ξέρεις, να πηγαίνω εκεί κακήν κακώς και μετά να τρέχω, δεν θα με αφήνουν να φύγω και θα μπλέξουμε [...]

Bella (2011) – Άρνηση πρόσκλησης

(6) (M)

Μαρία, ευχαριστώ πολύ αλλά δε γίνεται να έρθω. Έχουμε κανονίσει με το Γιώργο για εκείνη τη μέρα και δεν μπορούμε. Θα συναντηθούμε μια άλλη φορά.

Bella (2011) – Άρνηση πρόσκλησης

(7) (ΦΟ)

[...] μωρέ θέλω πολύ να έρθω και ζηλεύω που θα είστε όλοι μαζί, αλλά πέρασε όλα μαζί αυτό το Σάββατο [...]

(8) (Μ)

εεε ... κοίτα να δεις ... χαίρομαι πολύ και με συγκινείς πάρα πολύ αλλά δεν θα μπορέσω να έρθω. Ξέρεις πόσο καλή μου φίλη είσαι και θα προσπαθήσω βέβαια [...]

Bella (2012) – Διατύπωση αιτημάτων

(9) (ΦΟ)

Πω, πω ξέχασα το πορτοφόλι μου στο σπίτι! Κάνε μου τη χάρη, ρε Γιώργο, να πληρώσεις εσύ για μένα και κερνάω εγώ αύριο.

(10) (Μ)

Κωνσταντίνε, συγγνώμη πολύ που στο ζητάω, αλλά ξέχασα το πορτοφόλι μου στο σπίτι νομίζω. Μπορείς να πληρώσεις εσύ για το φαγητό ίσως; Θα σου δώσω οπωσδήποτε τα λεφτά μόλις γυρίσουμε. Σου ζητάω συγγνώμη, θα σου έχω μεγάλη υποχρέωση γι' αυτό.

Bella (2012) – Διατύπωση αιτημάτων

(11) (ΦΟ)

Μάνο, έχουμε πρόβλημα! Μήπως μπορούμε να έχουμε την παρουσίαση έτοιμη δεκαπέντε μέρες νωρίτερα; [...]

(12) (Μ)

Γιάννη, κανόνισε, σε παρακαλώ, να είσαι έτοιμος για την παρουσίαση δεκαπέντε μέρες νωρίτερα [...];

Bella (2016α) – Προσφορές

(13) ΦΟ

A: Μην ανησυχείς! Θα σου τα δείξω εγώ. Το έχω περάσει πρόσφατα, τα θυμάμαι.

B: Ναι καλά, λες και δεν έχεις δικό σου διάβασμα. Θα το παλέψω μόνη μου, μη σε απασχολεί.

A: Γιατί, ρε παιδί μου; Αφού μπορώ! Δεν είναι τίποτα αυτό, δυο τρεις ωρίτσες να σου δείξω μερικά πράγματα.

B: Δεν είναι μόνο δυο τρεις. Δεν έχω ιδέα. Μπορεί να πάω να κάνω κανένα ιδιαίτερο.

A: Καλά, βλακείες. Έλα στο σπίτι αύριο το πρωί να τα δούμε μαζί. Θα πιούμε καφέ και θα σε κάνω ξεφτέρι.

B: Δεν χρειάζεται [θα]

A: [Σε] περιμένω αύριο.

Bella (2016α) – Προσφορές

(14) (M)

A: Μήπως θέλεις να σε βοηθήσω εγώ;

B: Όχι μωρέ, εσύ τα πέρασες. Θα τα καταφέρω μόνη μου.

A: Δεν είναι πρόβλημα για μένα.

B: Το ξέρω, ευχαριστώ. Θα διαβάσω μόνη μου και βλέπουμε.

A: Καλή επιτυχία!

Bella (2016β) – Αποκρίσεις σε ευχαριστίες

1. Έχεις καλέσει έναν παλιό καλό σου φίλο και τη γυναίκα του στο σπίτι σου για φαγητό. Περνάτε μαζί τρεις ώρες τρώγοντας, κουβεντιάζοντας και γελώντας. Όταν οι φίλοι σου αποφασίζουν να φύγουν τους συνοδεύεις στην πόρτα. Καθώς σε φιλάει για να σε αποχαιρετήσει ο φίλος σου σου λέει:

«Αχ, πολύ ωραία ήταν. Ευχαριστούμε πολύ».

Απαντάς:

Bella (2016β) – Αποκρίσεις σε ευχαριστίες

2. Ένας στενός σου φίλος που είναι και συμφοιτητής σου ήταν άρρωστος την περασμένη εβδομάδα και δεν μπόρεσε να έρθει σε ένα από τα μαθήματα. Σου ζητάει τις σημειώσεις σου για να βγάλει φωτοτυπίες. Του τις δίνεις. Όταν σου τις επιστρέφει την επόμενη μέρα σου λέει:

«Ευχαριστώ, ρε συ! Με έσωσες!».

Απαντάς:

Bella (2016β) – Αποκρίσεις σε ευχαριστίες

3. Πρόκειται να συναντηθείς με τρεις συμφοιτητές σου για να κάνετε μαζί μια εργασία. Είστε καλοί φίλοι και δουλεύετε συχνά μαζί. Όταν φτάνεις στο ραντεβού μία από τις φίλες σου φοράει ένα πουκάμισο που σου αρέσει πολύ και της το λες. Σου απαντάει: «Ευχαριστώ. Καινούργιο είναι».

Απαντάς:

- « [...] δεν δημιουργούμε ρυθμιστικούς κανόνες ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι ομιλητές θα πρέπει να συμπεριφέρονται γλωσσικά. Περιγράφουμε αυτά που βλέπουμε προσπαθώντας να καταστήσουμε προβλέψιμη την, εκ πρώτης όψεως, χαώδη ανθρώπινη επικοινωνία. Ευχαρίστως όμως σας παραχωρούμε την αυτονομία σας» (Lakoff 1974: 15-16).